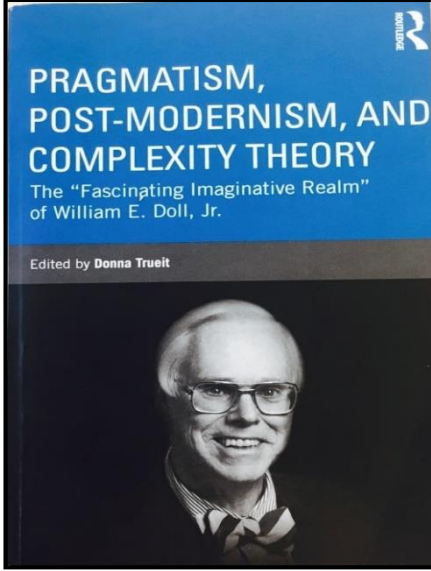

Hilmi Demirkaya*

Donna Trueit, *Pragmatism, Post-modernism, and Complexity Teheory the “Fascinating İmaginative*

Realm” of William E. Doll, Jr., Routledge, Taylor & Francis Group, New York ve Londra, 2012, 268 s.

Bu kitapta önemli bir program geliştirmeci bilim insanı olan William E. Doll, Jr.’nin başlıca eğitim programı çalışmaları derlenerek değerlendirilmiştir. Kitabın temel amacı, 50 yılı aşan bilim kariyerinde Doll’un bilimselliği üzerine genel bir değerlendirme yapmak ve Doll’un eğitim programı çalışmalarına yaptığı önemli kuramsal ve uygulamalı katkıları belgelendirmektir. Dünya çapındaki bilim insanların ilgisini çeken bu kitap Doll’un post-modernizm ve karmaşıklık kuramı çalışmaları ile tanıştıranak zihinsel alanda şekillenmelerine yardımcı olduğu yüksek lisans ve akademik hayata yeni başlamış bilim insanları çağına gelmiş bireyler için özel bir öneme

sahip olacaktır. Bu kitap, program geliştirme çalışmaları, öğretmen eğitimi ve eğitim kuruluşlarındaki yüksek lisans öğrencileri ve eğitim fakültesi öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Doll’un yaklaşımı kendi ders araştırmalarına ve öğretim yaşantılarına dayalı olmasına rağmen, temelde betimseldir. O, Gregory Bateson’dan ilham alan ve benzer bir tarzda üst kuramsal bir bakış açısı ortaya koyar: bir durumu her zaman daha geniş bir bağlama yerleştirerek ve varsayılan dinamik güçleri oyuna katarak bakar. Bu yüzden onun yaklaşımı ilkokuldan en ileri eğitim düzeyine kadar eğitim yelpazesinin her aşamasını kapsar.

Bill Doll’un pragmatizm, post-modernizm ve karmaşıklık kuramı yoluyla oluşturduğu zihinsel yörüngesi, zihinsel çalışmalarının kanıtıdır. Fakat, onun eğitimsel düşünce alanı ile olan yakın ilişkisi bu seyahati çok daha anlamlı bir hale dönüştürmektedir. Kendi eşsiz iç-görüsü vasıtasıyla, biz onu geleneksel bilim dünyasının dışında bir yerde konumlandırabiliriz. Bununla birlikte eğitim araştırmacıları olarak bizler kendi çalışmalarımızda onun görüşlerinin etkisini her zaman hissederiz.

Doll tarafından yazılan seksenin üzerindeki makale arasından bazıları bu kitap için seçilmiştir. Seçilen makaleler kişisel düşüncelerinden başlayacak ve pedagojik düşünceleri ile sonlandırılacak şekilde beş bölüm halinde tematik olarak düzenlenmiştir. Onun çalışmaları

* (Prof. Dr.); Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, hdemirkaya@akdeniz.edu.tr

geniş ölçüde saf öğretim programına dayalı okul sisteminden farklı bir konumda eğitsel eğitimin özelliklerini yansıtmaktadır: kişisel düşünceler; dönüşüm; modernist ve post-modernist yöntemler ve örgütler; karmaşıklık; bir pragmatist/post-modernist/karmaşıklıkçı olarak öğretim.

Kitabın ilk dört bölümünde Doll'un akademik kariyeri ve zihinsel çalışmaları üzerine düşüncelere yer verilmiştir. Nel Noddings yıllar önce Bill Doll'un eğitime ilişkin görüşlerini değerlendirirken 'o ilham verici ve nevi şahsına münhasır bir kişiliğe sahiptir' ifadesini kullanıp, 4R modelini (Richness-zenginlik, Recursion-tekrar, Relations-ilişkiler ve Rigor-özen) geliştirmeden önce yıllarca üzerinde çalıştığını vurgulamıştır. 4R'nin, sadece kopyalanacak ya da izlenecek bir model olmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitimcilerin kendi öğretim ortamlarında çalışırken kullanabilecekleri bir yol haritası olduğunu iddia etmiştir. Doll'un bu konuda yaptığı çalışmalar, kendisini John Dewey'in ideallerini gerçekleştirmeye adanmış hissettirmektedir. Dewey'in muhakeme yöntemi olan Reflection (Yansıtma), William Doll'un düşünce dünyasının büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

İkinci bölümde ele alınan makale, bir düşünce tarihi olarak Leonard Waks tarafından incelenmiştir. Yolculuğu sırasında Doll'un kendine has belirleyici özellikleri olan ve tesadüfen ortaya çıkmış kişisel, profesyonel ve düşünsel geçmişi açıklayıcı katkılarını gözlemleyebiliyoruz. Şu ana bakmak, bir sonuca yönlendirilmiş seçimlerin sonucu olmakla kalmayıp, bununla birlikte karşılaşılan şans, iyi talih ve şakalardan da etkilenmiştir.

Üçüncü bölüm "geçmiş düşünmek" başlığı ile Doll'un 25 yıl önce yayınladığı 'Prigogine: bir yeni düzen duygusu' fikirlerini hatırlatıcı özelliğiyle yeniden baskısı özelliklerini taşıyan Karmaşıklık ve Eğitim Üzerine Kanada Müfredat Çalışmaları Derneği Dergisi (JCACS)'nın özel bir sayısı olarak yayınlanmıştır. Bu çatallanma noktaları onun karmaşıklık temelli müfredatına öncülük etmektedir.

Dördüncü bölümde "Din ile mücadeleler", Doll insanın dünyadaki yeri ve dünya ile ilişkilerini değerlendirmiştir. Din ile ilgili modernist düşünceleri şekillendiren insanla ilgili hikayesi hem evrenbilimsel hem de ekolojik bir din ile olma olasılığıdır. Din için açık seçik oluşturulan bir çerçeve hayatın gizemlerinin onurları olarak görülmelidir. Doll bir varlık (mevcudiyet) sorumluluğu olarak insanların diğerleri ile ilişkilerini yeniden anlamak sorumluluğunu göz önünde bulundurmada Derrida'nın aporia'sını (çözülemeyen çelişki) kullanmıştır.

Beşinci bölüm Johns Hopkins Üniversitesi öğretim elemanı, Doll'un mentoru, John Dewey'ci bilim insanı ve siyasi bir aktivist olan John Steven Mann'a övgülere ayrılmıştır. Mann ile ilişkisi vasıtasıyla idealist Amerika görüşü, onun Steven'a olan hayranlığı ile uyumlu olarak onun bir hayat boyu siyasi aktivizmi sırasında karşılaştığı adaletsizliklerin farkına varma, gülünçlükler ve trajedileri de açıklamıştır.

Dewey, Piaget, Bruner, Whitehead Süreç ve Dönüşüm; William E. Doll'un Dewey, Whitehead, Bruner ve Piaget açıklamaları gelişen bir dünyada dönüşümsel bir süreç olarak öğrenme fikrine çeşitli yollarla katkıda bulunarak onun kuram oluşturma çabalarını etkilemiştir. Doll'a göre öğretim programı öğrenenlerin deneyimleri ve kültürleri arasında etkileşimli olarak gelişme ihtiyaçları Tyler mantıksal temelinde Ralph Tyler tarafından

geliştirilen önceden hazırlanmış, standardize edilmiş, hedef odaklı öğretim programı da olan birçok makalede ortaya çıkar.

Buna karşın dengeli bir dünyaya/evrene dayalı tarafsız modernist gerçeklik görüşü Doll'ün öncülünün yaratıcı bir evren olduğunu gösterir. Bu dörütlü grubu (Dewey, Whitehead, Bruner ve Piaget) derin ve yakından okumalarından elde ettiği temalar Doll'ün çalışmalarını dayanıklı hale getirmiş, geliştirmiş ve kariyer boyunca tekrar tekrar ele almıştır: hareket etme, kontrol, yöntem, dönüşüm, ruh/ruhsallık, yaratıcılık. Bu bölümde sekiz makaleye yer verilmiştir. Doll'ün zihinsel kahramanlıklarını cezbeden bu makaleleri 1972-2008 tarihleri arasında yazılmıştır. O aynı zamanda modern tarihte eleştirel çatallanma noktalarında oturan etkili karakterler olan Ramus, Taylor ve Tyler karşısında sonuçta bilinçli bir şekilde kendisine kaybettirdiği yazılarıyla kendisini günah keçisi yerine koyabilmiştir.

Modern/post-modern yapılar, oluşumlar ve örgüt; Bill Doll'ün liberal, klasik eğitim ve Dewey, Piaget, Bruner ve Whitehead'in çalışmalarını detaylı incelemesi, ona post-modernizm adı verilen bir kavramla ilişkili olarak mimarî, sanat ve edebiyatta fikri eserlerin öneminin farkına varmasını sağlayan kabiliyetini öne çıkaran bir zihinsel altyapıya sahiptir. Müfredat çalışmaları ile bağlantılar kurduğu Doll'ün zirve yaptığı çalışması ilk kitabı olan 'Müfredat üzerine post-modern bir bakış (1993)' günümüzde hala basılmaya devam etmekte olup 6 dile çevrilmiştir. Halen Kanada, ABD, İıan, Türkiye, İsrail, Güney Kore ve Brezilya'da üniversitelerde bu kitap derslerde yararlanılan önemli bir kaynaktır. Bu kitabın Çin müfredat reformu üzerinde büyük bir tesiri olmuştur.

Doll, post-modernizmi soru sormak için bir fırsat olarak görür ve bilimciliğin tesiri, gerçekliğin formüle edilmesi, özne ve nesnenin ayrıştırılması ve açıklamanın gizlenmesi ile karakterize edilen belli bir zaman dilimi ile ilişkilendirilmiş belli bir düşünce yapısı olarak gördüğü modernizmin sorgulamadan kabul edilen yapıları, oluşumları ve örgütlenme ilkelerini dikkatle incelemiştir. O, modernizm ile henüz bir araya gelen 'post' öneki arasındaki ilişkiyi göstermek için araya (-) işareti (post-modern) kullanmıştır. Onun takipçilerinden Lyotard, "Tam olarak modern, dinamik olabilir, fakat her zaman kendini bu konuda diken üstünde hisseder ve bu nedenle tanım ya da tahmin yapmaktan kaçınır. Doll, 'yapılar' ve 'oluşumlar' kelimelerini kullandığı zaman onun zihni Newton uyumlu değişmez düşünce yapısında değildir. Fakat, daha akışkan ve gelişen bir düzen içerisindedir. Doll, Piaget'in yaş ve düzeylerine takılmaz, fakat onun bir zihinsel şemadan diğerine, daha genişine ve daha kullanışlı olanına geçişi üzerine odaklanır. Sonuç olarak Doll, Prigogine'nin "enerji dağıtan yapılar"ına doğru hareket eder, bunlar artık kabul görmeyen geleneksel fizik yasalarının sahip olduğu kararlılıktan uzaktırlar. Burada Doll müfredat için bir bireyin sabit (set) değil ilişkiyel yapıya odaklanabileceği yeni bir bakış açısı geliştirmiştir.

Karmaşıklık Düşüncesi (complexity thinking); kariyeri boyunca Doll, bir bilim tarihçisi özelliği göstermiştir. Bilimin etkisine eşsiz bir bakış açısı getirmiş ya da sık sık dile getirdiği bilimde belli bir kavramsallaştırmaya dikkat çektiği bilimcilik açısından bakmıştır. O, Gerald Holton'un bilim ile yani bilim insanı tarafından yapılan araştırma yoluyla uygulama olarak bilim ile 'yöntem' ile karakterize edilen bilimin derlendiği ve idealleştirilmiş versiyonu arasındaki ayrıma vurgu yapar.

Son birkaç yıl içinde, Doll bilimsel yöntemler tarafından örnek teşkil edilmiş düşünce üzerine odaklanmaya başlamıştır. Okullarda bu düşünce hiçbir surette gerçek düşünce olmayıp, bilim insanlarının pek yapmadıkları kurallarla belirlenmiş izlenmesi gereken basamaklardan oluşur. Gerçekten yeni karmaşıklık ve kaos bilimleri dinamik yeniden örgütlenmeden ziyade bir sonuca ulaşma yolu olan mantıksal muhakeme mücadelesidir. Aşağıdaki üç makale Doll'ün Edgar Morin tarafından 'paradigmatik değişim' olarak adlandırdığı değişime götüren kendi dönüşümünü yansıtmaktadır. Bu öyle bir dönüşümdür ki, Doll'ün şu düşünce yapılarından hareket etmesine neden olmuştur:

-eğitime süreç odaklı bakma yolu olan alternatif bir yol olarak ne olduğuna ve önerdiğine bakan kriticizm,

- dinamik benlik sistemi (kendini düzenleme sistemi) ile ilgili yeni bilimlerin bulgularıyla donatılmış, radikal bilgi kuramsal konumlandırma,

- Martin Heidegger, Hans-Georg Gadamer ve Jacques Derrida, fakat özellikle Richard Rorty, antropolog Gregory Bateson ve çok yakınlarda öne çıkan kaos teorisyeni Michel Serres gibi bilim insanlarının görüşlerinden de haberdar olmak.

Bu yeni bakış açısından bir sistemi oluşturan ve bir sistemi etkileyen bağlantıları, ilişkileri ve etkileşimleri ortaya çıkarmak için bir adım geri atar. Şöyle ki, hem bir etkileşim zenginliği hem de etkileşim bolluğu ile yaratıcı ve daha sağlıklı hale gelen sistem anlaşılır bir özellik gösterir. Önemle belirtmek gerekir ki, bu sistemin bir parçasıdır. Dönüslü olarak bir birey, başka bir bireyin fikirlerinin şekillenmesinde aynı fikirlerin diğer kültürlerde ve diğer kültürler tarafından nasıl şekillendirilebildiğini sorgulayarak sistemin etkisini ortaya çıkarabilir.

Bu uygulama modern bakış açısında kesinlik (doğruluk) idealleriyle mücadelede belirsizlik fikrini başlatır. Fikirlerin çeşitliliği farklılıklar olarak ve yeni fikirler oluşturarak geri besleme döngüleri yoluyla sisteme fayda sağlar. Bir sınıf, öğretmen ve öğrencilerin tümünün öğrendiği bir öğrenme sistemi olarak düşünülebilir. Tom Kieran'dan ipucu alarak Doll, öğretim yaptığı her dersten ve dinlediği her sunumdan üç şey öğrenmeye çalışmıştır. Bu yolla, Doll, Serres ve Aoki'den oluşan iki zihinsel kahramanı çok sevmiştir. Serres ve Aoki her zaman öğrenen bir öğretmen olarak alçak gönüllü bir şekilde çalışmalarını sürdürmüşlerdir.